

جغرافیا و روابط انسانی، بهار ۱۴۰۳، دوره ۶، شماره ۴، صص ۱۷۶-۱۵۲

تبیین پیشران‌های کلیدی مؤثر بر توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان با رویکرد آینده‌پژوهی

اسماعیل ویسیا

استادیار گروه مدیریت ورزشی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.

vaysia@scu.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۰/۲۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۰/۱۶

چکیده چکیده:

هدف پژوهش حاضر تبیین پیشران‌های کلیدی مؤثر بر توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان است. پژوهش حاضر به لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ ماهیت و روش تحلیلی-اکتشافی است. جهت گردآوری داده‌ها از پرسشنامه، تکنیک دلفی و مطالعات اسنادی-کتابخانه‌ای بهره‌گیری شده است. یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد از میان ۳۵ عامل اصلی تأثیرگذار ۲۰ متغیر به‌عنوان عوامل کلیدی شناخته شده‌اند. که این متغیرها بیشترین تأثیرگذاری و کمترین تأثیرپذیری را بر آینده توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان دارند و شامل عوامل وجود سایت‌های مناسب برای هر باشگاه، نظارت بر عملکرد باشگاهها توسط فدراسیون، وجود بخش ارتباط با رادیو و تلویزیون، وجود اراده کافی از سوی نهادهای ذی‌ربط، وجود مدرسه‌های فوتبال مناسب، ارائه قوانین لازم برای برخورد با باشگاه‌های و بازیکنانی، وجود اسپانسرهای متعهد به پرداخت حقوق، کمک به خصوصی‌سازی فوتبال و کاهش نفوذ دولت، وجود قوانین منسجم در مورد حامیان مالی، کسب درآمد لازم از برگزاری مسابقات، بلیت‌فروشی مناسب، فروش لباس و پرچم باشگاه، کمک به اصل خصوصی‌سازی در فوتبال، وجود کمیته‌های استعدادیابی، استفاده از روش‌های جدید برای کشف استعدادها، وجود قرارداد میان فدراسیون فوتبال و آموزش و پرورش، وجود قوانین لازم در جهت رعایت چارچوب‌های فرهنگی، وجود مسئول خبری در باشگاهها، تعامل مناسب با خبرنگاران، وجود امکانات مناسب ماهوارها برای پوشش مناسب بازی می‌باشند. نتایج نشان داد که با توجه به تأثیرگذاری بالای نقش عوامل اقتصادی، رسانه‌ای و مدیریتی در خصوص توسعه ورزش فوتبال توسط مسئولین ورزش در استان خوزستان، می‌تواند جهات موفقیت و با شکست شاخص‌های توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان را مشخص نماید.

واژگان کلیدی: ورزش، فوتبال، آینده‌پژوهی، MicMac، استان خوزستان.

مقدمه:

در عصر حاضر ورزش به‌عنوان یک بخش اقتصادی چه در بعد عملی و چه در بعد تماشایی، در تولید و مصرف کالاها و خدمات ورزشی و توسعه اقتصادی جوامع مختلف نقش اساسی دارد و هم اکنون یکی از عوامل تأثیرگذار در رشد اقتصاد ملی و نیز یکی از درآمدزاترین صنایع قرن ۲۱ به‌شمار می‌رود (محمودیان و همکاران، ۱۴۴۰: ۳۶). در واقع می‌توان گفت ورزش یک نمایش عمومی از نظم و ترتیب فیزیکی و ذهنی مربوط به ارزش‌های اجتماعی مرتبط است که عنصر رقابت را نیز شامل می‌شود (Torsson, 2013). به‌طوری‌که می‌توان بیان کرد صنعت جهانی ورزش، اخیراً سریع‌تر از همه تولیدات ناخالص در حال رشد است (Faulkner and Gabe, 2017). و تقریباً در زندگی افراد رسوخ کرده و در بین ورزش‌ها، فوتبال به‌دلیل جذابیت خاص، یکی از بیشترین جمعیت‌های ورزشی دنیا را تشکیل می‌دهد و جایگاه منحصر به فردی دارد، به‌گونه‌ای که به پدیده‌ی فراگیر و جهانی بدل شده و برای آن حد و مرزی نمی‌توان قائل شد (خلیلی و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۸) و به‌عنوان یک نهاد اجتماعی قدرتمند در هر جامعه‌ای به اثبات رسیده است (عارفیان شهربابکی، ۱۳۹۶: ۸). و بدون شک یکی از قابل توجه‌ترین پدیده‌های جامعه‌ی بشری در زمان حال به حساب می‌آید. فراگیر شدن آن در سراسر دنیا از کشور فقیر تا غنی و شاغل بودن حداقل ۲۰۰ هزار بازیکن فوتبال حرفه‌ای و ۲۴۰ میلیون بازیکن آماتور که شامل همه گروه‌های سنی و هر دو جنس می‌باشند نشان از فراگیر شدن این رشته‌ی سازمان‌یافته دارد (غلامپور و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۶). در همین راستا می‌توان گفت؛ رشد فوتبال در هر کشور نیازمند توجه به علوم مختلف و استفاده از آن می‌باشد و برای دست‌اندرکاران فوتبال واضح است که فوتبال زیبا باید از سنین پایه آغاز شود و سایر فاکتورها و مهارت‌های لازم فوتبال باید طبق اصول علمی و تجربی، انجام شود؛ هرکجا که این‌گونه اندیشه‌ها پیگیری شد، موفقیت‌های پایدار بوجود می‌آید (درویشی، ۱۳۹۷: ۱).

از طرفی ورزش فوتبال امروزه محبوبترین ورزش در جهان است (Huijgen, et al. 2013). یکی از دلایل محبوبیت فوتبال به سادگی آن برمی‌گردد؛ برای اینکه به وسایل خاص و با قیمت بالا نیاز ندارد و در مکان‌های مختلفی قابل انجام می‌باشد (Perciballi, 2011). و به‌عنوان یکی از پرطرفدارترین و محبوبترین ورزش‌ها در پهنه بین‌الملل است تا آنجا که بسیاری از کشورهای پنج‌قاره آن را در ردیف ورزش ملی خود قرار داده‌اند. لبریز بودن ورزشگاه‌ها از تماشاگران در دیدارهای داخلی، منطقه‌ای و برخوردار از بینندگان چند صد میلیونی بخش تلویزیونی، فوتبال را به‌عنوان مردمی‌ترین ورزش جهان معرفی می‌کند. رواج ورزش فوتبال حرفه‌ای، نیاز به مدیران ورزش حرفه‌ای، اماکن و فضاهای ورزشی مورد نیاز، رشد و توسعه، وضعیت مالی مناسب و هواداران با وفا را کاملاً محسوس نمود (ball. 2008: 7). این ورزش در حال حاضر بیش از هر زمانی محبوب شده است و نه تنها به سلامت بدن کمک می‌کند، بلکه باعث بهتر شدن کیفیت زندگی افراد می‌شود (Cayolla & Loureiro, 2014) و تأثیر زیادی بر ابعاد اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی دارد.

به‌طوری‌که بسیاری از کشورهای موفق، بخشی از اهداف و برنامه‌های خود را در زمینه فوتبال تعریف و تعقیب می‌نمایند (نادری نسب و همکاران، ۱۳۹۰). فوتبال نیز مانند هر عرصه دیگر متأثر از محیط خود است که برای توسعه و بهبود وضعیت نیازمند مقابله با تغییرات محیطی است که این امر در سایه برنامه‌ریزی مدون در این عرصه میسر می‌گردد. تحول ماهیت فوتبال به لحاظ اقتصادی سبب شده

است تا منافع و مصالح بسیاری برانگیخته شود. در نتیجه، طیف گسترده‌ای از منابع انسانی، مادی، پولی، مالی و اعتباری به سوی فوتبال روی آورده است (عارفیان شهریبابکی، ۱۳۹۶: ۹).

با توجه به مطالب بالا می‌توان گفت، رشته ورزشی فوتبال به دلیل برخورداری از ابعاد اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی، به‌طور کامل از حالت بازی ساده خارج شده است که این نکته دلیل توجه به ارتقای این رشته ورزشی در سطح جهان را آشکار می‌سازد. امروزه فوتبال با داشتن بیش از ۲۰۹ عضو در فدراسیون بین‌المللی فوتبال، ۲۰۷ هزار فوتبالیست حرفه‌ای، ۲۴۵ میلیون بازیکن آماتور و ۳/۴ میلیارد طرفدار، یکی از رایج‌ترین و محبوب‌ترین ورزش‌ها در جهان محسوب می‌شود. ایران از جمله کشورهایی است که فوتبال دل‌مشغولی بسیاری از مردم است و پیشرفت یا عدم پیشرفت در عرصه‌ی فوتبال با غرور ملی، احساس رضایت، خشنودی و امیدواری آحاد مردم ارتباط نزدیکی دارد و رشد و توسعه‌ی این رشته نیازمند حرکتی منسجم همراه با برنامه‌ریزی دقیق و متناسب بر اساس نگرش‌ها و رویکردهای رایج در فوتبال جهان است (نادری نسب و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۰۷). همچنین در کشور ایران ورزش فوتبال در شهر و روستا ریشه دوانده و بازیکنان و طرفداران بسیار دارد. به نظر می‌رسد با توجه به بافت جوان جامعه و مجموعه افرادی که به تمرین فوتبال می‌پردازند، قابلیت فوتبال کشور ما در کسب توفیق در عرصه فراملی بیش از آن باشد که به دست می‌آورد. شاید یکی از علل آن، کمبود منابع علمی در این رشته باشد؛ همچنین برای آنکه فوتبال کشور به اعتبار و ارزشی که در خور شان و مقامش هست، برسد و فوتبال فنی و پیشرفته همگانی شود، باید اصول و زیربنای فوتبال پیشرفته امروزی را کامل و به درستی شناخت و آن‌چنان با استیل‌ها، تکنیک‌ها، تاکتیک‌ها، روش‌های رایج و فنون متداول (و حتی ابداعی خود) آشنا و آنقدر آن‌ها را آزمایش و تمرین کرد تا به درجه مطلوب رسید (اصل کوتی، ۱۳۹۰). در سال‌های گذشته یکی از مشکلات اصلی و اساسی فوتبال کشور، توجه وافر به فوتبال بزرگسالان و کم توجهی به فوتبال پایه بوده است (حمیدی و همکاران، ۱۳۹۹: ۲۱۰).

استان خوزستان نیز یکی از استان‌هایی است که ورزشکاران ملی زیادی را به سطح اول کشور معرفی کرده است و فوتبال این استان نیز سهم زیادی در این مهم داشته است. و این نشان‌دهنده استعدادهای نهفته و شکوفا شده در این استان هست که نیازمند برنامه‌ریزی دقیق در این زمینه است. با توجه به این مباحث، محققان با توجه به نبود پیش‌بینی دقیق آینده و پیچیدگی‌های ناشی از این تغییرات، باعث شده از علم آینده‌پژوهی بهره ببرند و آینده‌نگاری را وارد فعالیت‌های برنامه‌ریزی و پیش‌بینی تحولات کنند به طوری که؛ این علم در دو دهه‌ی اخیر به سرعت گسترش یافته است. در آینده‌پژوهی به جای تصور «تنها یک آینده» به گمانه‌زنی‌های خردورزانه و نظام مند در مورد نه تنها «یک آینده» بلکه «چندین آینده متصور» مبادرت می‌شود. با این وجود، بحث نقش فوتبال بر توسعه ورزش که یک سیستم پیچیده به‌شمار می‌رود، سبب شده است که پیش‌بینی روند توسعه فوتبال بسیار دشوار باشد. به همین دلیل، آینده‌پژوهی توسعه فوتبال که ابزاری سودمند و حیاتی در دست کارشناسان است تا با دیدی باز، مسیر واقعی این گسترش را با توجه به شرایط موجود مشاهده نمود و تمهیداتی برای سوق دادن آن به مسیر مطلوب بدست آوردند. در واقع مسأله‌ای که محقق با آن روبرو است این است که استان خوزستان فاقد یک برنامه آینده‌پژوهی برای توسعه ورزش فوتبال استان می‌باشد، لذا پژوهش حاضر بر آن است که مهمترین مولفه‌های توسعه ورزش فوتبال استان خوزستان را شناسایی کرده بدین منظور مهمترین سؤال این پژوهش این است که مهمترین شاخص‌ها و عوامل مؤثر بر موفقیت توسعه فوتبال در استان خوزستان کدامند؟

تاکنون تحقیقاتی زیادی در زمینه ورزش فوتبال انجام شده است که در ادامه بصورت خلاصه‌ی به چندین مورد از این تحقیقات پرداخته می‌شود (جدول ۱)

جدول ۱. پیشینه پژوهش

پژوهشگران سال	عنوان پژوهش	نتایج	
دود و نیوانز (۲۰۱۸).	شناسایی استعدادهای فوتبال: نتایج نشان داد که داده های فیزیولوژیکی در شناسایی افراد نقش جنبه های فیزیولوژیکی دارد و برنامه های شناسایی استعدادها همانند یک باتری آزمایشی است که بر اساس ویژگی های جسمی و فیزیولوژیکی بازیکنان فوتبال نخبه، باید برای نظارت بر بلوغ و پیشرفت آن ها باشد و برای شناسایی افراد نخبه در فوتبال اهمیت دارد که شامل: آنتروپومتریک، قد، وزن، قدرت بی هوازی، سرعت، چابکی.	نتایج	
بنت ۲ و همکاران (۲۰۱۸)	ایجاد یک چارچوب برای شناسایی و توسعه استعداد در کشورهای در حال توسعه فوتبال	نتایج نشان داد که در حال ظهور فوتبال باید ویژگی های زیر را داشته باشند: ۱. کاهش عوامل مؤثر با ارائه فرصت های توسعه به بازیکنان بیولوژیکی بالغ و یا افرادی که در اواخر سال انتخاب، متولد شده اند؛ ۲. معیارهای انتخاب شده مورد استفاده در برنامه های توسعه استعدادیابی را برای به حداقل رساندن عدم انتخاب افراد فعال کنید؛ ۳. فوتبالیست های جوان را تشویق کنید که تجارب یادگیری خود را در طول توسعه تغییر دهند؛ ۴. توسعه دادن پروتکل های ارزیابی و چندجانبه که بازیکنان را در طول روند دنبال می کند؛ ۵. ساختار و منابع موجود در سیستم استعدادیابی را با دقت بررسی کنید.	نتایج نشان داد که در حال ظهور فوتبال باید ویژگی های زیر را داشته باشند: ۱. کاهش عوامل مؤثر با ارائه فرصت های توسعه به بازیکنان بیولوژیکی بالغ و یا افرادی که در اواخر سال انتخاب، متولد شده اند؛ ۲. معیارهای انتخاب شده مورد استفاده در برنامه های توسعه استعدادیابی را برای به حداقل رساندن عدم انتخاب افراد فعال کنید؛ ۳. فوتبالیست های جوان را تشویق کنید که تجارب یادگیری خود را در طول توسعه تغییر دهند؛ ۴. توسعه دادن پروتکل های ارزیابی و چندجانبه که بازیکنان را در طول روند دنبال می کند؛ ۵. ساختار و منابع موجود در سیستم استعدادیابی را با دقت بررسی کنید.

1Dodd and Newans

2 Bennett

یوری و همکاران (۲۰۱۷) اندازه‌گیری کارایی لیگ برتر نتایج نشان داد که نگرش کاربردی می‌تواند به شناسایی نقاط باشگاه‌های روسیه (۲۰۱۶-۲۰۱۲) ضعف و تمرکز بر راهبردهای افزایش کارایی باشگاه‌های فوتبال کمک کند.

جاردین (۲۰۱۰) ارزیابی عملکرد باشگاه‌های نتایج نشان داد که ورودی‌های ارزیابی عملکرد شامل فوتبال فرانسه با استفاده از دستمزدهای پرداختی و جمعیت شهر میزبان و دو خروجی DEA- و DEA-BCC تکنیک امتیازات کسب شده و گردش مالی فصل بود. CCR

رضایی و همکاران (۱۴۰۰) آینده‌پژوهی توسعه ورزش نتایج نشان داد از بین ۴۰ متغیر اثرگذار بر توسعه ورزش حرفه‌ای حرفه‌ای زنان ایران بر پایه زنان در ایران، ۱۲ متغیر شامل کفایت سرمایه، مشارکت بخش سناریونویسی، درآمدزایی و تجاری‌سازی ورزش بانوان، سرمایه‌گذاری دولت، جذب سرمایه مالی، افزایش سطح درآمد، افزایش قدرت و حضور بانوان در فضای ورزش، افزایش تعداد باشگاه‌های ورزشی در حوزه ورزش بانوان، حمایت جامعه از توسعه ورزش زنان، افزایش زنان تحت پوشش ورزش قهرمانی، حمایت رسانه‌ها، کسب سهمیه در رقابت‌های المپیک نقش کلیدی را آینده ورزش حرفه‌ای زنان دارند.

احمدی و همکاران (۱۴۰۰) طراحی مدل دیپلماسی فوتبال و نتایج پژوهش آن‌ها حاکی از آن است که دیپلماسی فوتبال در روابط بین‌المللی در ایران از هشت موضوع؛ توسعه سیاسی، توسعه فرهنگی، توسعه رسانه، دیدگاه صاحب‌نظران توسعه صلح و دوستی، توسعه اقتصادی، توسعه گردشگری، توسعه وحدت و هویت ملی و کسب جایگاه بین‌المللی تأثیرگذار می‌باشد.

ضمیری کامل و ارائه مدل توسعه سیاست‌گذاری نتایج حاکی از آن است که شرایط علی مؤثر بر توسعه همکاران (۱۴۰۰) مالیاتی در فوتبال حرفه‌ای ایران سیاست‌گذاری‌های مالیاتی در فوتبال حرفه‌ای ایران شامل جنبه‌های قانونی، جنبه‌های مدیریتی، جنبه‌های نظارتی، جنبه‌های انسانی و بانک‌های اطلاعاتی می‌باشد. همچنین نتایج نشان داد که شرایط زمینه‌ای مؤثر بر توسعه سیاست‌گذاری‌های مالیاتی در

فوتبال حرفه‌ای ایران شامل ویژگی‌های فرهنگی، زیرساخت‌های فنی، حمایت‌های سازمانی و وضعیت مالی فوتبال می‌باشد.

علی دوست قهفرخی و طراحی الگوی شایستگی های همکاران (۱۴۰۰) مدیر باشگاه در لیگ برتر فوتبال ایران نتایج نشان داد که الگوی شایستگی های مورد نیازی را معرفی می‌کند که با توجه به مسائل پیش روی باشگاه‌های ورزشی فوتبال، ضروری و اجتناب‌ناپذیر است. این الگو شامل فهرستی از شایستگی های لازم است که می‌تواند به‌عنوان پایه ای در ایجاد یک فرآیند برای استخدام و هدایت مدیران در مدیریت باشگاه-های ورزشی در نظر گرفته شوند.

فروردین و همکاران (۱۳۹۹) ارائه الگوی توسعه موفقیت مربیان فوتبال با استفاده از تئوری داده بنیاد (مورد مطالعه: براساس پارادیم شش‌گانه موفقیت مربیان در پیشایندهای باشگاه‌های فوتبال لیگ دسته یک کشور) براساس نتایج و پس از دسته بندی نهایی مفاهیم تعداد ۲۸ مقوله فرعی به دست آمد که در ۶ مقوله‌ی اصلی جایگذاری شدند. کاربرد و پیامدهای موفقیت مربیان جمع بندی شده است.

ماجدی و همکاران (۱۳۹۹) شناسایی و رتبه بندی عوامل موفقیت مدیران باشگاه های لیگ برتر فوتبال در ایران نتایج نشان داد در بین عوامل فردی، عدالت در رفتار با وزن در اولویت اول و نظارت و کنترل در اولویت آخر، در بین عوامل سازمانی، ثبات مدیریت در اولویت اول و چشم‌انداز مشترک با وزندر اولویت آخر، و در بین عوامل برون سازمانی کانون هواداران با وزن در اولویت اول و مزیت رقابتی با وزن در اولویت آخر قرار گرفت.

زهرة و ندیان و طراحی و تدوین مدل قابلیت های بازاریابی باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران همکاران (۱۳۹۷) نتایج نشان داد که مدل ارائه شده می‌تواند به عنوان ابزای جهت شناسایی قابلیت‌های بازاریابی باشگاه‌های فوتبال و بهره‌گیری از این قابلیت‌ها مورد استفاده قرار گیرد تا بگونه‌ای منطقی و اصولی به بازاریابی، کسب درآمد و استقلال مالی باشگاه و حل مشکلات موجود در این حوزه پرداخت

دوستی (۱۳۹۵) شناسایی و رتبه بندی موانع و نتایج نشان داد که مهمترین موانع توسعه باشگاه های فوتبال عوامل توسعه باشگاه های فوتبال مازندران، نداشتن حامیان مالی مناسب، نداشتن استادیوم منتخب استان مازندران استاندارد و نبود برنامه ریزی بلند مدت در باشگاه ها می باشند.

بررسی پیشینه پژوهش نشانگر آن است که با توجه به اهمیت و ضرورتی که مسئله توسعه ورزش فوتبال دارد، اما تاکنون با رویکردی خاص به شناسایی عوامل مؤثر در توسعه فوتبال توجه نشده است، این در حالی است که آگاهی از عوامل مؤثر بر توسعه فوتبال کلانشهرها امروزه از اهمیت بسیاری برخوردار است و در این راستا بهره گیری از رویکردهای مدیریتی و طراحی مؤلفه های کلیدی گام مؤثری در این عرصه خواهد بود، باید توجه داشت که در جهان پر از تغییر و تحول و محیط سرشار از عدم قطعیت ها، تنها با به-کارگیری آینده پژوهی است که می توان عوامل کلیدی مؤثر در توسعه ورزش فوتبال از اثرات منفی این تغییرات بر شهر کاست و با مدیریت صحیح و برنامه ریزی شده مدیران ورزش فوتبال در شهر و روستا را در برنامه ریزی ها و سیاست گذاری ها یاری نمود، لذا پژوهش حاضر به دنبال شناسایی مؤلفه های کلیدی مؤثر بر توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان می باشد. همین مسئله پژوهش حاضر را از سایر پژوهش هایی که تاکنون انجام نشده است متمایز می نماید.

روش تحقیق:

پژوهش حاضر به لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ ماهیت و روش بر اساس روش های جدید علم آینده پژوهی تحلیلی و اکتشافی است برای گردآوری داده های مورد نیاز از پرسش نامه و تکنیک دلفی و مطالعات اسنادی و کتابخانه ای بهره گیری شده است برای به کارگیری تکنیک دلفی و تحلیل اثرات متقاطع در دو مرحله پرسشنامه ها تهیه شده است؛ مرحله اول شامل ۳۰ پرسشنامه باز است که در آن مهمترین عوامل مؤثر بر توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان در موضوعات محوری با در نظر گرفتن حوزه های مختلف و همه جانبه ورزش به خصوص ورزش فوتبال در اختیار کارشناسان قرار داده شده است که به استخراج کلی عوامل مؤثر بر توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان انجامید (جدول ۲).

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی
جدول ۲. شاخص های توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان

ابعاد	شاخص ها	مؤلفه ها
	حامیان مالی	وجود اسپانسرهای متعهد به پرداخت حقوق باشگاهها

کمک به خصوصی سازی فوتبال و کاهش نفوذ دولت در عرصه فوتبال

وجود قوانین منسجم در مورد حامیان مالی در فوتبال

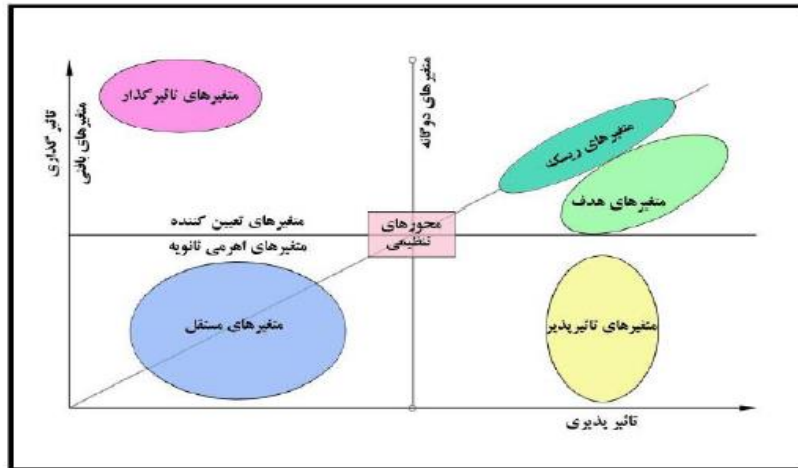
کسب درآمد لازم از برگزاری مسابقات توسط باشگاهها

بلیت فروشی مناسب	درآمدهای روز	
فروش لباس و پرچم باشگاه به صورت هدفمند و زیر نظر باشگاه	مسابقه	
تبلیغات دور زمین		
وجود قوانین مدون برای کاهش دخالت دولت و حضور افراد سرمایه گذار در عرصه فوتبال	نگرش	
وجود اراده کافی از سوی نهادهای ذی ربط برای تبدیل باشگاهها به بنگاههای اقتصادی	اقتصادی و بازرگانی	
کمک به اصل خصوصی سازی در فوتبال توسط مسئولان دولتی		
وجود کمیته های استعدادیابی در باشگاهها	وضعیت	
استفاده از روش های جدید برای کشف استعداد های فوتبال	استعدادیابی در باشگاه ها	
وجود قرارداد میان فدراسیون فوتبال و وزارت آموزش و پرورش		
وجود مدرسه های فوتبال مناسب در شهرهای مختلف کشور		
برگزاری کلاس های آموزشی برای مدیران و بازیکنان جهت آشنایی با اثرات فرهنگی و فوتبال اجتماعی	نگرش اجتماعی - فرهنگی	
استفاده از ظرفیت ورزشگاه ها و هواداران برای کاهش جرایم اجتماعی		
وجود قوانین لازم در جهت رعایت چارچوب های فرهنگی توسط باشگاهها		مدیریتی
فاصله مکانی ورزشگاهها (حداکثر ۳۰ دقیقه) با مرکز شهر	امکانات	
دارا بودن زمین تمرین مناسب و مطابق با استانداردهای فیفا	ورزشگاهها	
دارا بودن سقف در جایگاه هواداران فوتبال		
دار بودن امکانات مناسبی پذیرایی مناسب برای هواداران و تاسیسات مناسب بهداشتی		هواداری
وجود مسئول خبری در باشگاههای فوتبال مطبوعات	نشریات	
تعامل مناسب با خبرنگاران نشریات کشور	مطبوعات	رسانه ای

متنشر شدن مجله‌های اختصاصی فوتبال حداقل ماهی یک بار توسط سازمان لیگ	
متنشر شدن وضعیت تیم‌های لیگ برتری و لیگ یک هر استان در نشریات محلی	
وجود سایت‌های مناسب برای هر باشگاه	ابزار فضای مجازی
ارائه اطلاعات مربوط به برگزاری مسابقات از طریق شبکه‌های اجتماعی	
نظارت بر عملکرد باشگاهها در فضای مجازی توسط فدراسیون و سازمان لیگ	
وجود بخش ارتباط با رادیو و تلویزیون در دبیرخانه سازمان لیگ	رادیو و تلویزیون
وجود امکانات مناسب ماهوارهای برای پوشش مناسب بازی های در تلویزیون	
وجود فضای کافی و امکانات لازم برای پخش برنامه‌های تلویزیونی در ورزشگاه‌ها	ایجاد قوانین به روز و متناسب
ارائه قوانین لازم برای برخورد با باشگاه‌های و بازیکنانی	
ارائه قوانین لازم برای برخورد با باشگاه‌هایی و بازیکنانی که قوانین فرپلی (اجتماعی، اقتصادی و ...) را رعایت نمی‌کنند	
ارائه قوانین برای تنظیم قرارداد بین بازیکن و باشگاه توسط کمیته‌های فدراسیون فوتبال	نوع قراردادهای منعقد
متعهد بودن دو طرف به قرارداد های منعقد شده	

۱۰۱

مرحله دوم شامل ۲۵ پرسشنامه برای تعیین عوامل اصلی مؤثر بر توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان از طریق وزندهی است که توسط کارشناسان تکمیل و در نهایت برای تجزیه و تحلیل داده‌های جمع آوری شده از نرم افزار میک‌مک بهره‌گیری شده است. نرم افزار میک‌مک، همه‌ی متغیرها را در یک نمودار مفهومی، معرف پراکندگی متغیرها نواحی تعریف شده براساس میزان تأثیرگذاری و تأثیرپذیری آن‌ها نمایش می‌دهد. همان‌طور که در شکل (۱) مشاهده می‌شود، پنج دسته از متغیرها در این روش مطرح‌اند.

شکل ۱. انواع متغیرها متناسب با تأثیرگذاری و تأثیرپذیری آنها (۳۴)

یافته‌ها

در این میان ضرورت شناخت وضعیت آینده برنامه‌ریزی تبیین پیشران‌های کلیدی مؤثر بر توسعه ورزش فوتبال و لزوم نیل به آینده مطلوب در این حوزه، مستلزم بهره‌گیری از شیوه‌های نوین و کارآمد است که رویکرد آینده‌نگاری این مهم را برآورده ساخته است. این رویکرد نوین می‌تواند با شناسایی ظرفیت‌ها و قابلیت‌های کنونی و چالش‌ها و مسائل پیش‌رو، روش‌های مفیدتر و مناسب‌تری را برای این حوزه ارائه دهد. در این راستا پژوهش حاضر بر آن است تا با بهره‌گیری از روش‌های خاص آینده‌نگاری، عوامل کلیدی مؤثر بر وضعیت آینده پیشران‌های کلیدی مؤثر بر توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان را از بین عوامل اولیه مؤثر شناسایی کند. در پژوهش حاضر، برای شناسایی متغیرهای اولیه تأثیرگذار وضعیت آینده توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان از مطالعات پیشینه نظری و دلفی متخصصین استفاده شده است. در این مرحله متخصصین و کارشناسان خبره در حوزه شهری با استفاده از روش‌هایی همچون مصاحبه، پرسشنامه تشریحی مورد پرسشگری قرار گرفتند. نظرات آن‌ها در مورد عوامل تأثیرگذار بر وضعیت آینده توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان مورد تحلیل قرار گرفته و در نهایت تعداد ۳۵ متغیر به شرح زیر استخراج شد.

جدول ۳. متغیرهای اولیه تأثیرگذار بر وضعیت آینده توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان

ردیف	عنوان کوتاه	شناسه	ردیف	عنوان کوتاه	شناسه
۱	وجود اسپانسرهای متعهد به پرداخت حقوق	E1	۱۹	دارا بودن زمین تمرین مناسب	H2
۲	کمک به خصوصی‌سازی فوتبال و کاهش نفوذ.	E2	۲۰	دارا بودن سقف در جایگاه هواداران فوتبال	H3
۳	وجود قوانین منسجم در مورد حامیان مالی	E3	۲۱	دار بودن امکانات مناسبی پذیرای مناسب برای...	H4

R1	وجود مسئول خبری در باشگاهها	۲۲	E4	کسب درآمد لازم از برگزاری مسابقات	۴
R2	تعامل مناسب با خبرنگاران	۲۳	E5	بلیت فروشی مناسب	۵
R3	منتشر شدن مجله فوتبال حداقل ماهی یک بار	۲۴	E6	فروش لباس و پرچم باشگاه	۶
R4	منتشر شدن وضعیت تیم‌های لیگ برتری در..	۲۵	E7	تبلیغات دور زمین	۷
R5	وجود سایت‌های مناسب برای هر باشگاه	۲۶	M1	وجود قوانین مدون برای کاهش دخالت دولت	۸
R6	ارائه اطلاعات مربوط به برگزاری مسابقات از..	۲۷	M2	وجود اراده کافی از سوی نهادهای ذی ربط	۹
R7	نظارت بر عملکرد باشگاهها توسط فدراسیون	۲۸	M3	کمک به اصل خصوصی‌سازی در فوتبال	۱۰
R8	وجود بخش ارتباط با رادیو و تلویزیون	۲۹	M4	وجود کمیته‌های استعدادیابی	۱۱
R9	وجود امکانات مناسب ماهوارهای برای پوشش..	۳۰	M5	استفاده از روش‌های جدید برای کشف..	۱۲
R10	وجود فضای کافی و امکانات لازم برای پخش..	۳۱	M6	وجود قرارداد میان فدراسیون فوتبال و آموزش..	۱۳
HO1	ارائه قوانین لازم برای برخورد با باشگاهها..	۳۲	M7	وجود مدرسه‌های فوتبال مناسب	۱۴
HO2	ارائه قوانین لازم برای برخورد با باشگاهها و..	۳۳	M8	برگزاری کلاس‌های آموزشی برای مدیران و..	۱۵
HO3	ارائه قوانین برای تنظیم قرارداد بین بازیکن و..	۳۴	M9	استفاده از ظرفیت ورزشگاه‌ها و هواداران	۱۶
HO4	متعهد بودن دو طرف به قرارداد های منعقد شده	۳۵	M10	وجود قوانین لازم در جهت رعایت چارچوب..	۱۷
			H1	فاصله مکانی ورزشگاه‌ها با مرکز شهر	۱۸

منبع: نگارنده، ۱۴۰۱

تحلیل محیط سیستم

بر اساس روش دلفی، ۳۵ عامل به عنوان عوامل مؤثر بر وضعیت آینده پیشران‌های مؤثر بر توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان توسط کارشناسان خبره شناسایی و این عوامل در ماتریس تحلیل اثرات متقابل وارد شدند. سپس میزان تأثیر هر یک از این عوامل بر سایر عوامل تأثیرگذار در وضعیت آینده سیستم، توسط خبرگان سنجیده شد. میزان این تأثیر با اعداد بین صفر تا سه سنجیده شده است. عدد صفر بیانگر «بدون تأثیر»، عدد یک بیانگر «تأثیر ضعیف»، عدد دو بیانگر «تأثیر متوسط»، عدد سه بیانگر «تأثیر زیاد» است. متغیرهای

موجود در سطرها بر متغیرهای موجود در ستون‌ها اثر می‌گذارند. مجموع امتیاز متغیرهای واقع در سطرها، میزان تأثیرگذاری و مجموع امتیاز متغیرهای واقع در ستون‌ها، میزان تأثیرپذیری متغیرها را نشان می‌دهد. پس از مشخص شدن میزان تأثیرگذاری عوامل بر یکدیگر با بهره‌گیری از روش تحلیل اثرات متقابل در نرم‌افزار میک‌مک ۱ عوامل کلیدی تأثیرگذار بر وضعیت آینده سیستم، استخراج و مورد تحلیل و بررسی قرار گرفتند. ابعاد ماتریس ۳۵*۳۵ می‌باشد و متغیرها در پنج بخش مختلف تنظیم شده‌اند. درجه پرشدگی ماتریس ۷۵/۱۰ درصد است که نشان می‌دهد نزدیک به ۸۰ درصد، عوامل بر یکدیگر تأثیر داشته‌اند. از مجموع ۹۲۰ رابطه قابل ارزیابی در این ماتریس، ۳۰۵ رابطه عدد صفر (بدون تأثیر)، ۲۱۱ رابطه عدد یک (تأثیر ضعیف)، ۳۸۳ رابطه عدد دو (تأثیر متوسط) و ۳۲۶ رابطه عدد سه (تأثیر زیاد) بوده است. ماتریس بر اساس شاخص‌های آماری با دو بار چرخش داده‌ای از مطلوبیت و بهینه‌شدگی ۱۰۰ درصدی برخوردار بوده که حاکی از روایی بالای پرسش‌نامه دارد.

جدول ۴. ویژگی‌های تأثیرات مستقیم ۲

ردیف	متغیر	شاخص
۱	۳۵	۳۵
۲	۲	۲
۳	تأثیرگذاری چرخش اول	٪۹۶
۴	تعداد تکرار (چرخش) تأثیرپذیری چرخش اول	٪۹۸
۵	تأثیرگذاری چرخش دوم	٪۹۹
۶	تأثیرپذیری چرخش دوم	٪۱۰۱
۷	تعداد صفرها (بدون تأثیر)	۳۰۵
۸	تعداد یک‌ها (تأثیر ضعیف)	۲۱۱
۹	تعداد دوها (تأثیر متوسط)	۳۸۳

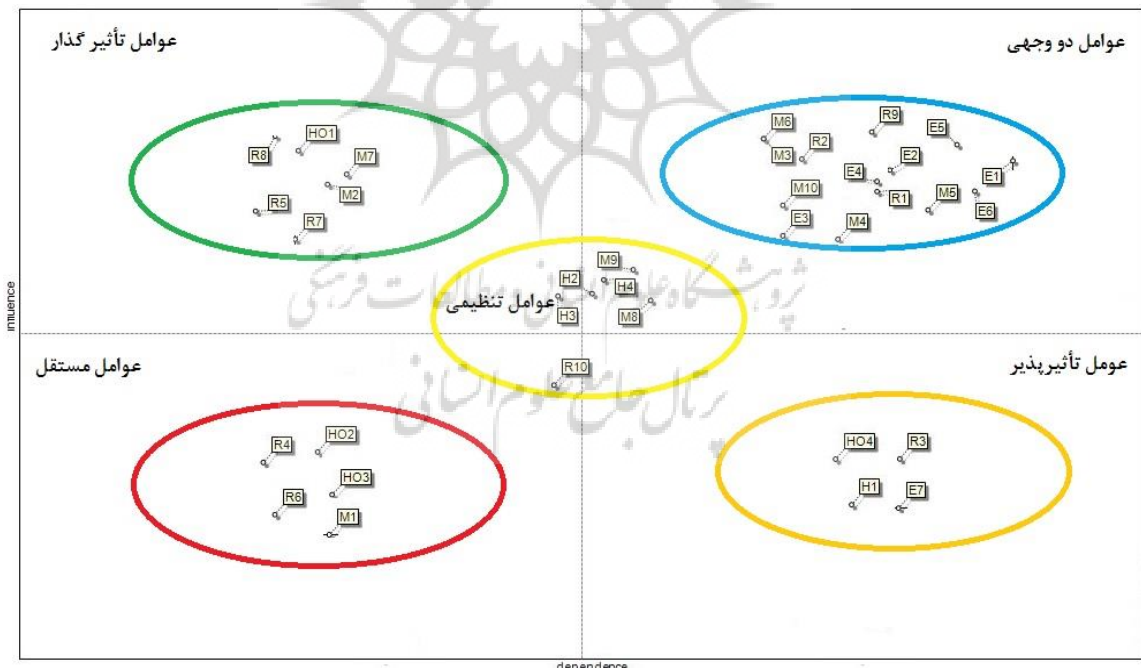
1 MICMAC

2 MDI

۳۲۶	تعداد سه‌ها (تأثیر زیاد)	۱۰
۹۲۰	مجموع	۱۱
٪۷۵/۱۰	میزان پرشدگی خانه‌ها	۱۲

منبع: نگارنده، ۱۴۰۱

در روش تحلیل تأثیرات متقاطع، اگر پراکنش متغیرها به صورت L باشد نشان‌دهنده‌ی پایداری سیستم است، این به آن معنی است که برخی از متغیرها از میزان تأثیرگذاری بالا و برخی دیگر نیز از میزان تأثیرپذیری بالا برخوردار هستند. در این سیستم، جایگاه و نقش هر یک از این عوامل کاملاً مشخص و قابل بیان است، اما اگر پراکنش متغیرها، حول محور قطری پلان باشد نشان‌دهنده ناپایداری سیستم است. این سیستم‌ها به مراتب پیچیده‌تر از سیستم‌های پایدار هستند و متغیرهای در اکثر مواقع حالت بینابینی از تأثیرگذاری و تأثیرپذیری را نشان می‌دهند که ارزیابی و شناسایی عوامل کلیدی را با مشکل مواجه می‌سازد. در واقع می‌توان گفت نحوه پراکنش متغیرها در صفحه پراکنده‌گی، پایداری و ناپایداری سیستم را بیان می‌کنند. در سیستم‌های پایدار و ناپایدار متغیرها به صورت زیر دسته‌بندی می‌شوند: سیستم‌های پایدار: متغیرهای بسیار تأثیرگذار بر سیستم (عوامل کلیدی)، متغیرهای مستقل، متغیرهای خروجی سیستم (متغیرهای نتیجه). سیستم‌های ناپایدار: متغیرهای تعیین‌کننده یا تأثیرگذار، متغیرهای دو وجهی، متغیرهای تأثیرپذیر، متغیرهای مستقل و متغیرهای تنظیم.

شکل (۲). نمودار پراکنش متغیرها در محور تأثیرگذاری - تأثیرپذیری بر اساس تأثیرات مستقیم

با مشاهده صفحه پراکنش متغیرهای تأثیرگذار بر وضعیت آینده پیشران‌های مؤثر بر توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان، می‌توان دریافت که اکثر این متغیرها حول محور قطری پلان هستند و به غیر از چند متغیر با میزان تأثیرگذاری بالا، بقیه متغیرها تفاوت فاحشی با یکدیگر ندارند. این امر بیانگر وضعیت ناپایدار سیستم است. نرم افزار میک‌مک در مجموع برای متغیرها دو نوع گراف و تحلیل ارائه می‌دهد، یکی اثرات مستقیم و دیگری اثرات غیرمستقیم. نرم‌افزار میک‌مک، میزان تأثیرپذیری و تأثیرگذاری عوامل را در یک نمودار مفهومی که از دو محور تأثیرپذیری و تأثیرگذاری تشکیل شده است نشان می‌دهد:

ناحیه اول: متغیرهای تأثیرگذار با درجه بالایی از تأثیرگذاری در سمت شمال‌غربی نمودار مشاهده می‌شوند. این متغیرها در واقع با درجه بالایی از تأثیرگذاری، به‌عنوان متغیرهای تعیین‌کننده نیز شناخته می‌شوند. متغیرهای این گروه در جدول ۵ آمده‌است.

جدول ۵. متغیرهای تأثیرگذار

متغیر	کد اختصاری	ردیف	متغیر	کد اختصاری	ردیف
وجود اراده کافی از سوی نهادهای ذی ربط	M2	۴	وجود سایت‌های مناسب برای هر باشگاه	R5	۱
وجود مدرسه‌های فوتبال مناسب	M7	۵	نظارت بر عملکرد باشگاهها توسط فدراسیون	R7	۲
ارائه قوانین لازم برای برخورد با باشگاه‌های	HO1	۶	وجود بخش ارتباط با رادیو و تلویزیون	R8	۳

منبع: نگارنده، ۱۴۰۱

ناحیه دوم: متغیرهای دو وجهی: از مشخصه‌های مشترک متغیر دووجهی تأثیرگذاری و تأثیرپذیری بالا می‌باشد و هر اقدامی بر روی این متغیرها بر روی متغیرها دیگر تغییر و واکنش را ایجاد خواهد کرد. که در جدول ۶ آمده است.

جدول ۶. متغیرهای دو وجهی

متغیر	کد اختصاری	ردیف	متغیر	کد اختصاری	ردیف
-------	------------	------	-------	------------	------

وجود کمیته‌های استعدادیابی	M4	۸	E1	وجود اسپانسرهای متعدد به پرداخت..	۱
استفاده از روش‌های جدید برای کشف استعدادهای فوتبال	M5	۹	E2	کمک به خصوصی‌سازی فوتبال و کاهش نفوذ دولت	۲
وجود قرارداد میان فدراسیون فوتبال و آموزش	M6	۱۰	E3	وجود قوانین منسجم در مورد حامیان..	۳
قوانین در جهت رعایت چارچوب فرهنگی	M10	۱۱	E4	کسب درآمد لازم از برگزاری مسابقات	۴
وجود مسئول خبری در باشگاهها	R1	۱۲	E5	بلیت فروشی مناسب	۵
تعامل مناسب با خبرنگاران	R2	۱۳	E6	فروش لباس و پرچم باشگاه	۶
وجود امکانات مناسب ماهوارهای برای پوشش	R9	۱۴	M3	کمک به اصل خصوصی‌سازی	۷

ناحیه سوم: متغیرهای تنظیمی: در نزدیکی مرکز ثقل نمودار این متغیرها قرار دارند که حالت تنظیمی داشته و بعضی مواقع مانند اهرمی ثانویه عمل خواهند کرد. که این عامل به سیاست‌های دولت بستگی دارد که قابل ارتقاء به متغیرهای تأثیرگذار، متغیرهای هدف و ریسک و متغیرهای تعیین‌کننده خواهند بود. متغیرهای این گروه در جدول ۷ آمده است.

جدول ۷. متغیرهای تنظیمی

متغیر	کد اختصاری	ردیف	متغیر	کد اختصاری	ردیف
برگزاری کلاس‌های آموزشی برای مدیران و	M8	۴	دارا بودن زمین تمرین مناسب	H2	۱
استفاده از ظرفیت ورزشگاه‌ها و هواداران	M9	۵	دارا بودن سقف در جایگاه هواداران	H3	۲
وجود فضای کافی و امکانات لازم برای پخش برنامه‌های تلویزیونی در ورزشگاه‌ها	R10	۶	دار بودن امکانات مناسبی پذیرایی مناسب برای هواداران	H4	۳

ناحیه چهارم: متغیرهای تأثیرپذیر: در بخش جنوب شرقی نمودار این متغیرها قرار دارند که به آنها متغیرهای نتیجه می‌گویند. که از تأثیرپذیری بسیار بالا و تأثیرگذاری بسیار پایین برخوردار می‌باشند. که در جدول ۸ آمده است.

جدول ۸. متغیرهای تأثیرپذیر

متغیر	کد	ردیف	متغیر	کد اختصاری
-------	----	------	-------	------------

تبلیغات دور زمین	E7	۳	متعهد بودن دو طرف به قرارداد های منعقد	HO4	۱
منتشر شدن مجله‌های فوتبال ماهی یک بار	R3	۴	فاصله مکانی ورزشگاه ها با مرکز شهر	H1	۲

ناحیه پنجم: متغیرهای مستقل: در بخش جنوب غربی نمودار این متغیرها قرار دارند که از تأثیرگذاری و تأثیرپذیری پائینی است. متغیرهای این گروه در جدول ۹ آمده است.

جدول ۹. متغیرهای مستقل

متغیر	کد	ردیف	متغیر	کد	ردیف
ارائه اطلاعات مربوط به برگزاری مسابقات از طریق شبکه‌های اجتماعی	R6	۴	ارائه قوانین لازم برای برخورد با باشگاه‌ها و بازیکنانی	HO2	۱
وجود قوانین مدون برای کاهش دخالت دولت	M1	۵	ارائه قوانین برای تنظیم قرارداد بین بازیکن و ...	HO3	۲
			منتشر شدن وضعیت تیم‌های لیگ برتری در نشریات	R4	۳

منبع: نگارنده، ۱۴۰۱

بر اساس نتایج تحلیل اثرات متقابل عوامل بر روی یکدیگر، میزان تأثیرگذاری مستقیم و غیرمستقیم عوامل مؤثر بر وضعیت آینده نقش شاخص‌های توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان را نشان می‌دهد. مطابق با اطلاعات مندرج در جدول مذکور و براساس شکل (۲) که از نرم افزار میک مک استخراج شده است وجود سایت‌های مناسب برای هر باشگاه، نظارت بر عملکرد باشگاهها توسط فدراسیون، وجود بخش ارتباط با رادیو و تلویزیون، وجود اراده کافی از سوی نهادهای ذی ربط، وجود مدرسه‌های فوتبال مناسب و ارائه قوانین لازم برای برخورد با باشگاه‌های و بازیکنانی (عوامل تأثیرگذار) و وجود اسپانسرهای متعهد به پرداخت حقوق، کمک به خصوصی سازی فوتبال و کاهش نفوذ دولت، وجود قوانین منسجم در مورد حامیان مالی، کسب درآمد لازم از برگزاری مسابقات، بلیت فروشی مناسب، فروش لباس و پرچم باشگاه، کمک به اصل خصوصی سازی در فوتبال، وجود کمیته‌های استعدادیابی، استفاده از روش‌های جدید برای کشف استعدادها، وجود قرارداد میان فدراسیون فوتبال و آموزش و پرورش، وجود قوانین لازم در جهت رعایت چارچوب های فرهنگی، وجود مسئول خبری در باشگاهها، تعامل مناسب با خبرنگاران و وجود امکانات مناسب ماهوارهای برای پوشش مناسب بازی (عوامل دو وجهی) بیشترین میزان تأثیرگذاری مستقیم در وضعیت آینده نقش توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان را داشتند. در زمینه تأثیرگذاری غیرمستقیم نیز بیشترین امتیاز را همین عوامل به خود اختصاص داده‌اند و تکرار شده‌اند. که این تکرار همراه با جابه‌جایی امتیاز است.

جدول ۱۰. تأثیرات مستقیم ۱ و غیرمستقیم ۲ عوامل نسبت به یکدیگر

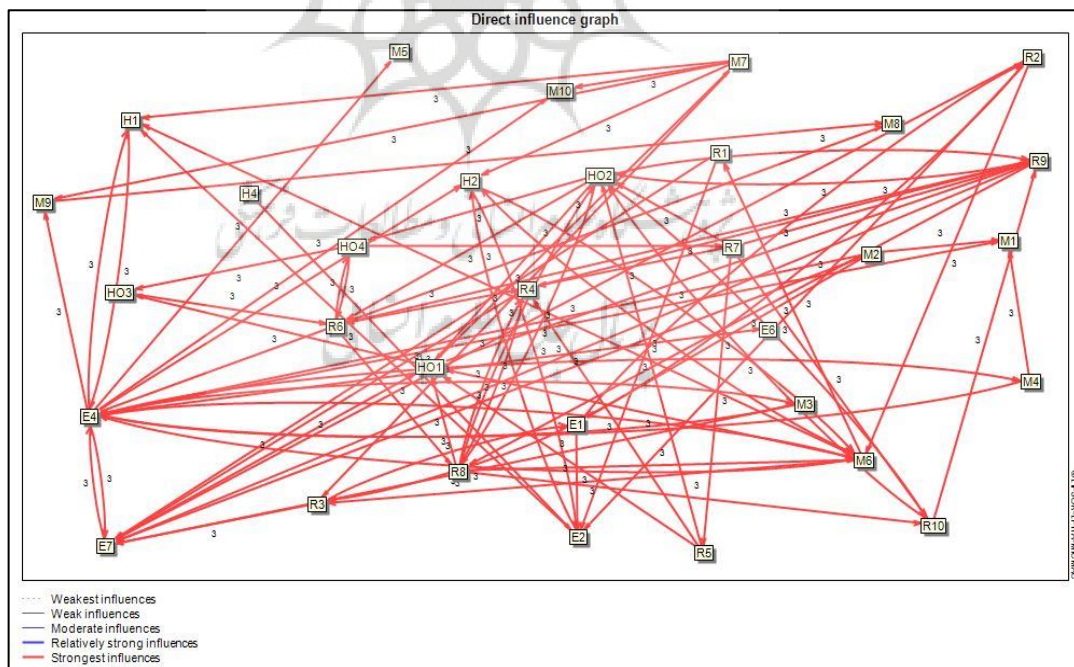
ردیف	متغیرها	تأثیر مستقیم عوامل		تأثیرات غیرمستقیم	
		نسبت به یکدیگر	میزان	عوامل بر یکدیگر	میزان
		تأثیر گذاری	تأثیر پذیری	تأثیر گذاری	تأثیر پذیری
۱	وجود اسپانسرهای متعهد به پرداخت حقوق	۶۴	۸۴	۲۱۲۲۳۳	۲۶۱۲۲۶
۲	کمک به خصوصی سازی فوتبال و کاهش نفوذ دولت	۶۸	۷۰	۲۱۴۹۳۰	۲۲۵۴۱۷
۳	وجود قوانین منسجم در مورد حامیان مالی	۵۵	۶۳	۱۷۶۱۲۷	۲۱۴۳۹۶
۴	کسب درآمد لازم از برگزاری مسابقات	۶۷	۵۹	۲۱۰۶۵۵	۲۰۴۶۳۲
۵	بلیت فروشی مناسب	۶۵	۸۳	۲۰۴۹۶۰	۲۷۱۳۸۶
۶	فروش لباس و پرچم باشگاه	۶۱	۸۲	۲۰۰۱۳۵	۲۵۵۳۷۰
۷	تبلیغات دور زمین	۲۲	۶۹	۷۲۳۰۰	۲۲۴۴۳۴
۸	وجود قوانین مدون برای کاهش دخالت دولت	۲۲	۴۴	۶۳۰۴۶	۱۴۵۶۹۸
۹	وجود اراده کافی از سوی نهادهای ذی ربط	۵۸	۴۳	۱۷۹۴۸۱	۱۴۷۰۰۶
۱۰	کمک به اصل خصوصی سازی در فوتبال	۷۲	۶۰	۲۲۸۱۶۶	۲۰۵۷۶۵
۱۱	وجود کمیته های استعدادیابی	۵۵	۶۸	۱۷۱۵۱۱	۲۲۹۱۰۹
۱۲	استفاده از روش های جدید برای کشف استعداد های فوتبال	۵۸	۷۲	۱۸۰۵۸۶	۲۳۲۷۹۵
۱۳	وجود فراداد میان فدراسیون فوتبال و آموزش و پرورش	۷۲	۶۰	۲۳۱۶۷۰	۱۹۹۷۱۹
۱۴	وجود مدرسه های فوتبال مناسب	۵۹	۴۴	۱۸۳۹۹۲	۱۴۷۳۲۸
۱۵	برگزاری کلاس های آموزشی برای مدیران و بازیکنان	۶۱	۶۰	۱۹۴۸۸۴	۱۸۵۶۶۵
۱۶	استفاده از ظرفیت ورزشگاه ها و هواداران	۶۳	۵۸	۱۹۵۶۲۹	۱۸۶۹۴۴
۱۷	وجود قوانین لازم در جهت رعایت چارچوب های فرهنگی و مطالبات فزاینده	۵۸	۶۳	۱۸۷۶۱۴	۱۹۸۰۴۶
۱۸	فاصله مکانی ورزشگاه ها با مرکز شهر	۲۶	۶۶	۸۱۰۱۴	۲۱۴۱۵۶
۱۹	دارا بودن زمین تمرین مناسب	۵۸	۵۵	۱۸۸۸۴۲	۱۷۴۶۲۰
۲۰	دارا بودن سقف در جایگاه هواداران فوتبال	۶۲	۵۲	۲۰۴۳۹۳	۱۶۴۲۹۱
۲۱	دار بودن امکانات مناسبی پذیرایی مناسب برای هواداران	۶۲	۵۵	۱۹۶۷۶۰	۱۶۲۹۴۸
۲۲	وجود مسئول خبری در باشگاهها	۶۶	۵۹	۲۰۹۲۸۴	۱۸۸۲۸۶
۲۳	تعامل مناسب با خبرنگاران	۷۰	۶۲	۲۲۷۰۰۰	۱۹۰۰۲۲

1 MDI

2 MII

۲۵۲۶۱۲	۱۵۹۰۱۷	۸۰	۵۱	منتشر شدن مجله های فوتبال حداقل ماهی یک بار	۲۴
۷۶۷۴۸	۱۱۵۵۸۴	۳۱	۳۶	منتشر شدن وضعیت تیم های لیگ برتری در نشریات محلی	۲۵
۷۳۱۵۷	۱۸۹۹۶۲	۲۸	۵۸	وجود سایت های مناسب برای هر باشگاه	۲۶
۱۱۵۰۸۵	۸۸۶۴۶	۴۰	۲۸	ارائه اطلاعات مربوط به برگزاری مسابقات از طریق شبکه های اجتماعی	۲۷
۷۴۹۴۳	۱۷۴۹۹۳	۲۵	۵۵	نظارت بر عملکرد باشگاهها توسط فدراسیون	۲۸
۷۸۹۶۲	۲۷۳۲۵۹	۲۸	۸۶	وجود بخش ارتباط با رادیو و تلویزیون	۲۹
۲۱۹۵۷۳	۲۲۲۴۶۰	۶۷	۶۹	وجود امکانات مناسب ماهوارهای برای پوشش مناسب بازی	۳۰
۱۶۸۲۹۰	۱۵۹۸۰۰	۵۳	۴۹	وجود فضای کافی و امکانات لازم برای پخش برنامه های تلویزیونی در ..	۳۱
۱۰۸۶۳۹	۲۲۳۰۹۷	۳۷	۷۳	ارائه قوانین لازم برای برخورد با باشگاه های و بازیکنانی	۳۲
۱۳۲۱۹۸	۱۷۱۵۴۶	۴۲	۵۱	ارائه قوانین لازم برای برخورد با باشگاه ها و بازیکنانی	۳۳
۱۰۸۳۸۵	۹۵۷۴۶	۳۴	۳۱	ارائه قوانین برای تنظیم قرارداد بین بازیکن و باشگاه توسط فدراسیون	۳۴
۱۸۷۹۳۲	۱۳۵۹۶۱	۵۹	۴۴	متعهد بودن دو طرف به قرارداد های منعقد شده	۳۵
۱۹۵۵	۱۹۵۵	۱۹۵۵	۱۹۵۵	جمع	

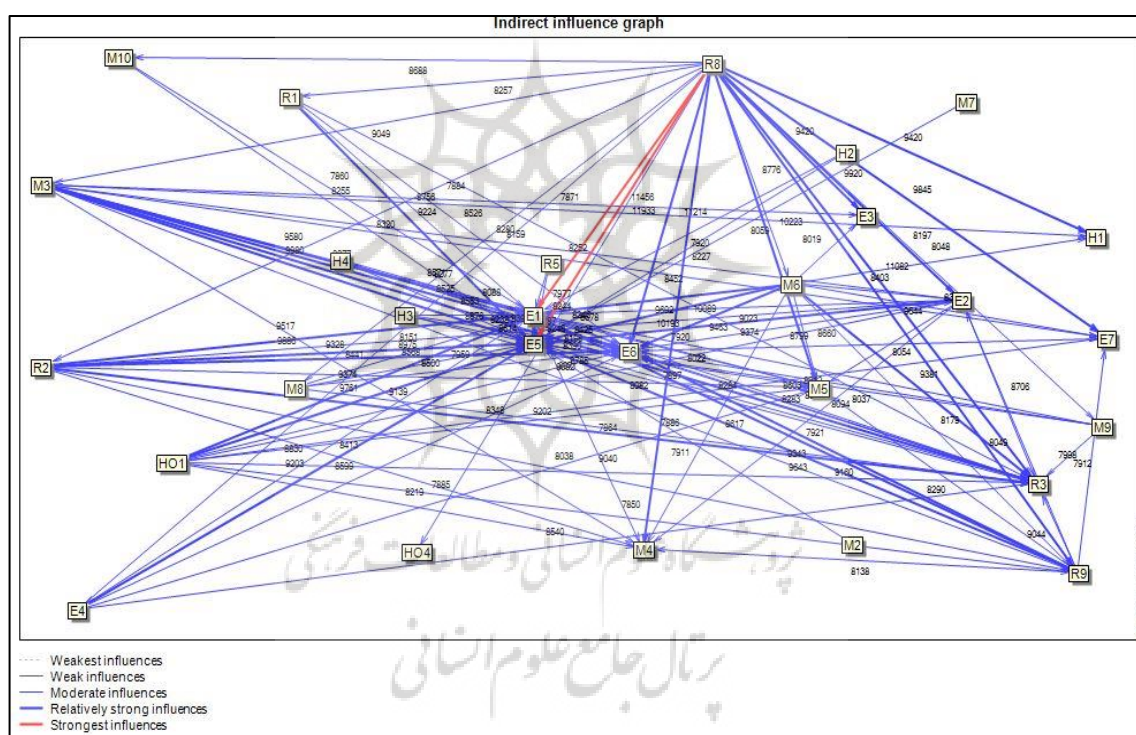
منبع: نگارنده، ۱۴۰۱

شکل ۳. گراف اثرات مستقیم متغیرها بر یکدیگر (تأثیرات بسیار ضعیف تا بسیار قوی)

تأثیرات غیرمستقیم متغیرها

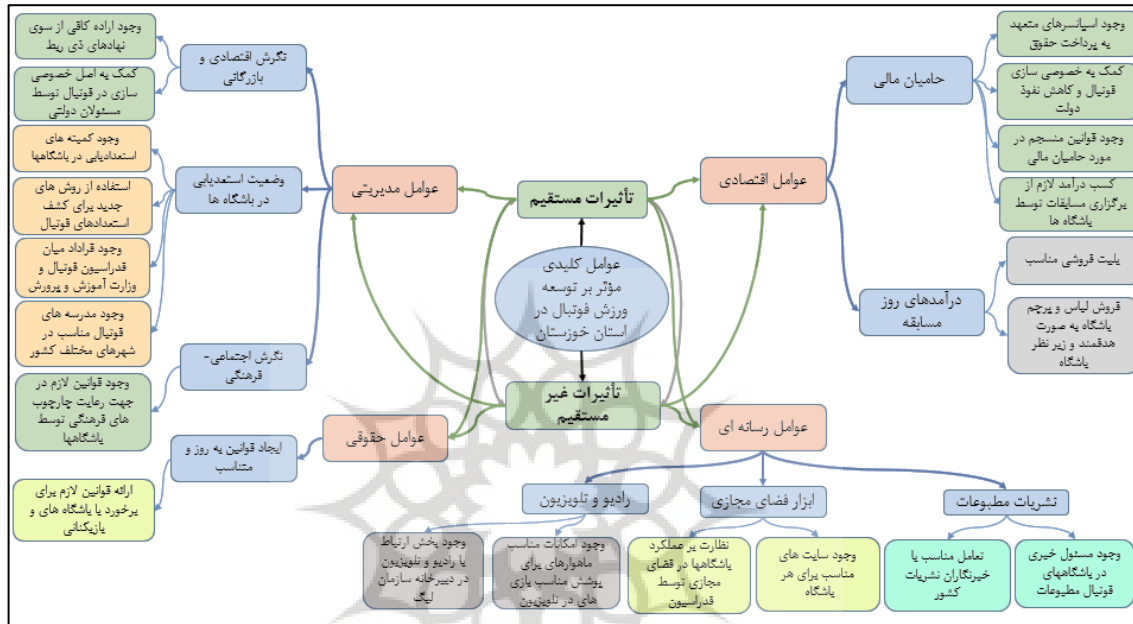
همانطور که در مطالب قبلی گفته شد، نرم‌افزار میک‌مک در مجموع دو نوع تحلیل و نمودار را نشان می‌دهد؛ یکی اثرات مستقیم و دیگری اثرات غیرمستقیم. تحلیل اثرات مستقیم در واقع نتیجه برهم کنش داده‌های ماتریس اولیه است و تحلیل اثرات غیرمستقیم نتیجه محاسبه توان‌های بالاتر و تکرار ماتریس اولیه است. در واقع در این روش هر کدام از روابط متغیرها توسط نرم‌افزار به توان‌های ۲.۷.۹.۵ و غیره رسانده شده و بر این اساس تأثیرات غیرمستقیم متغیرها سنجیده می‌شود. با این حال، متغیرها در هر دو اثرات مستقیم و غیرمستقیم، کمترین میزان جابه‌جایی و تغییرات را داشته‌اند و مجموعه عوامل کلیدی هم در اثرات مستقیم و هم در اثرات غیرمستقیم تفاوت چندانی با یکدیگر ندارند. در این پژوهش مقصود اصلی از بیان این تحلیل‌ها، شناسایی عوامل کلیدی مؤثر بر وضعیت آینده نقش شاخص‌های توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان است که در ادامه به این عوامل اشاره خواهد شد. در شکل (۴) میزان تأثیرگذاری و تأثیرپذیری متغیرها بر اساس تأثیرات غیرمستقیم در نرم‌افزار میک‌مک نشان داده شده است:

شکل ۴. گراف اثرات غیر مستقیم متغیرها بر یکدیگر (تأثیرات بسیار ضعیف تا بسیار قوی)

نتایج همپوشانی متغیرهای مستقیم و غیرمستقیم در پژوهش نشان داد که بیست عامل کلیدی مؤثر بر وضعیت آینده نقش توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان نقش دارند. همان‌گونه که در شکل (۵)، نمایش داده شده است این بیست عامل شامل وجود سایت‌های مناسب برای هر باشگاه، نظارت بر عملکرد باشگاهها توسط فدراسیون، وجود بخش ارتباط با رادیو و تلویزیون، وجود اراده کافی از سوی نهادهای ذی ربط، وجود مدرسه‌های فوتبال مناسب، ارائه قوانین لازم برای برخورد با باشگاه‌های و بازیکنانی، وجود اسپانسرهای

متعهد به پرداخت حقوق ، کمک به خصوصی سازی فوتبال و کاهش نفوذ دولت ، وجود قوانین منسجم در مورد حامیان مالی ، کسب درآمد لازم از برگزاری مسابقات ، بلیت فروشی مناسب، فروش لباس و پرچم باشگاه، کمک به اصل خصوصی سازی در فوتبال، وجود کمیته های استعدادی، استفاده از روش های جدید برای کشف استعداد های فوتبال ، وجود قرارداد میان فدراسیون فوتبال و آموزش و پرورش، وجود قوانین لازم در جهت رعایت چارچوب های فرهنگی، وجود مسئول خبری در باشگاهها ، تعامل مناسب با خبرنگاران و وجود امکانات مناسب ماهوارهای برای پوشش مناسب بازی می باشد.

شکل ۵. عوامل مؤثر بر وضعیت آینده نقش شاخص های توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان

در ادامه به رتبه بندی میزان اثرگذاری مستقیم متغیرها بر یکدیگر به تفکیک تأثیرپذیری و تأثیرگذار پرداخته شده است.

جدول ۱۱. رتبه بندی میزان اثرگذاری مستقیم متغیرها بر یکدیگر به تفکیک تأثیرپذیری و تأثیرگذار

تأثیرگذاری و تأثیرپذیری مستقیم و غیر مستقیم								
متغیر	تأثیرگذاری	متغیر	تأثیرپذیری	متغیر	تأثیرگذاری	متغیر	رتبه	
۴۳۵	E5	۴۳۸	R8	۴۲۹	E1	۴۳۹	R8	۱
۴۱۹	E1	۳۷۲	M6	۴۲۴	E5	۳۷۳	HO1	۲
۴۱۰	E6	۳۶۷	M3	۴۱۹	E6	۳۶۸	M3	۳

تأثیرگذاری و تأثیرپذیری مستقیم و غیر مستقیم

تأثیرپذیری	متغیر	تأثیرگذاری	متغیر	تأثیرپذیری	متغیر	تأثیرگذاری	متغیر	ردیف
۴۰۵	R3	۳۶۴	R2	۴۰۹	R3	۳۶۸	M6	۴
۳۷۳	M5	۳۵۸	HO1	۳۶۸	M5	۳۵۸	R2	۵
۳۶۸	M4	۳۵۷	R9	۳۵۸	E2	۳۵۲	R9	۶
۳۶۲	E2	۳۴۵	E2	۳۵۲	E7	۳۴۷	E2	۷
۳۶۰	E7	۳۴۰	E1	۳۴۷	M4	۳۴۲	E4	۸
۳۵۲	R9	۳۳۸	E4	۳۴۲	R9	۳۳۷	R1	۹
۳۴۴	E3	۳۳۶	R1	۳۳۷	H1	۳۳۲	E5	۱۰
۳۴۳	H1	۳۲۹	E5	۳۲۲	E3	۳۲۷	E1	۱۱
۳۳۰	M3	۳۲۸	H3	۳۲۲	M10	۳۲۲	M9	۱۲
۳۲۸	E4	۳۲۱	E6	۳۱۷	R2	۳۱۷	H3	۱۳
۳۲۰	M6	۳۱۶	H4	۳۰۶	M3	۳۱۷	H4	۱۴
۳۱۸	M10	۳۱۴	M9	۳۰۶	M6	۳۱۲	E6	۱۵
۳۰۵	R2	۳۱۳	M8	۳۰۶	M8	۳۱۲	M8	۱۶
۳۰۲	R1	۳۰۵	R5	۳۰۱	E4	۳۰۱	M7	۱۷
۳۰۱	HO4	۳۰۳	H2	۳۰۱	R1	۲۹۶	M2	۱۸
۳۰۰	M9	۳۰۱	M10	۳۰۱	HO4	۲۹۶	M5	۱۹
۲۹۸	M8	۲۹۵	M7	۲۹۶	M9	۲۹۶	M10	۲۰

تأثیرگذاری و تأثیرپذیری مستقیم و غیر مستقیم

تأثیرپذیری	متغیر	تأثیرگذاری	متغیر	تأثیرپذیری	متغیر	تأثیرگذاری	متغیر	رتبه
۲۸۰	H2	۲۹۰	M5	۲۸۱	H2	۲۹۶	H2	۲۱
۲۷۰	R10	۲۸۸	M2	۲۸۱	H4	۲۹۶	R5	۲۲
۲۶۳	H3	۲۸۲	E3	۲۷۱	R10	۲۸۱	E3	۲۳
۲۶۱	H4	۲۸۱	R7	۲۶۵	H3	۲۸۱	M4	۲۴
۲۳۶	M7	۲۷۵	HO2	۲۲۵	M1	۲۸۱	R7	۲۵
۲۳۶	M2	۲۷۵	M4	۲۲۵	M7	۲۶۰	R3	۲۶
۲۳۴	M1	۲۵۶	R10	۲۱۹	M2	۲۶۰	HO2	۲۷
۲۱۲	HO2	۲۵۵	R3	۲۱۴	HO2	۲۵۰	R10	۲۸
۱۸۴	R6	۲۱۸	HO4	۲۰۴	R6	۲۲۵	HO4	۲۹
۱۷۴	HO1	۱۸۵	R4	۱۸۹	HO1	۱۸۴	R4	۳۰
۱۷۴	HO3	۱۵۳	HO3	۱۷۳	HO3	۱۵۸	HO3	۳۱
۱۲۶	R8	۱۴۲	R6	۱۵۸	R4	۱۴۳	R6	۳۲
۱۲۳	R4	۱۳۰	H1	۱۴۳	R5	۱۳۲	H1	۳۳
۱۲۰	R7	۱۱۶	E7	۱۴۳	R8	۱۱۲	E7	۳۴
۱۱۷	R5	۱۰۱	M1	۱۲۷	R7	۱۱۲	M1	۳۵

انتخاب عوامل مؤثر و کلیدی بر وضعیت آینده شاخص‌های توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان

پس از شناسایی ۳۵ عامل مؤثر بر وضعیت آینده توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان از طریق دلفی متخصصین، نرم‌افزار میک‌مک جهت استخراج عوامل کلیدی سیستم به کار گرفته شد که در نهایت ۲۰ کلیدی بر اساس تحلیل‌ها شناسایی شد. این عوامل در هر دو

روش تأثیرگذاری مستقیم و غیرمستقیم با درجاتی از جابه‌جایی تکرار شده است. ۲۰ عامل کلیدی تأثیرگذار بر وضعیت آینده سیستم از میان ۳۵ عامل اولیه مؤثر، در هر دو روش تأثیرگذاری مستقیم و غیرمستقیم به شرح ذیل می‌باشند:

جدول ۱۳. عوامل کلیدی تأثیرگذار (مستقیم و غیرمستقیم)

رتبه	متغیر	تأثیرگذاری مستقیم	متغیر	تأثیرگذاری غیر مستقیم
۱	وجود بخش ارتباط با رادیو و تلویزیون	۴۳۹	وجود بخش ارتباط با رادیو و تلویزیون	۴۳۸
۲	ارائه قوانین لازم برای برخورد با باشگاه..	۳۷۳	وجود قرارداد میان فدراسیون فوتبال و آموزش..	۳۷۲
۳	کمک به اصل خصوصی سازی در فوتبال	۳۶۸	کمک به اصل خصوصی سازی در فوتبال	۳۶۷
۴	وجود قرارداد میان فدراسیون فوتبال و آموزش	۳۶۸	تعامل مناسب با خبرنگاران	۳۶۴
۵	تعامل مناسب با خبرنگاران	۳۵۸	ارائه قوانین لازم برای برخورد با باشگاه‌های..	۳۵۸
۶	وجود امکانات مناسب ماهواره‌ای برای ...	۳۵۲	وجود امکانات مناسب ماهواره‌ای برای..	۳۵۷
۷	کمک به خصوصی سازی فوتبال و کاهش نفوذ دولت	۳۴۷	کمک به خصوصی سازی فوتبال و کاهش نفوذ دولت	۳۴۵
۸	کسب درآمد لازم از برگزاری مسابقات	۳۴۲	وجود اسپانسرهای متعهد به پرداخت حقوق	۳۴۰
۹	وجود مسئول خبری در باشگاهها	۳۳۷	کسب درآمد لازم از برگزاری مسابقات	۳۳۸
۱۰	بلیت فروشی مناسب	۳۳۲	وجود مسئول خبری در باشگاهها	۳۳۶
۱۱	وجود اسپانسرهای متعهد به پرداخت حقوق	۳۲۷	بلیت فروشی مناسب	۳۲۹
۱۲	استفاده از ظرفیت ورزشگاه ها و هواداران	۳۲۲	دارا بودن سقف در جایگاه هواداران فوتبال	۳۲۸
۱۳	دارا بودن سقف در جایگاه هواداران فوتبال	۳۱۷	فروش لباس و پرچم باشگاه	۳۲۱
۱۴	دار بودن امکانات مناسبی پذیرایی مناسب..	۳۱۷	دار بودن امکانات مناسبی پذیرایی مناسب..	۳۱۶
۱۵	فروش لباس و پرچم باشگاه	۳۱۲	استفاده از ظرفیت ورزشگاه ها و هواداران	۳۱۴
۱۶	برگزاری کلاس‌های آموزشی برای مدیران و بازیکنان	۳۱۲	برگزاری کلاس‌های آموزشی برای مدیران و	۳۱۳
۱۷	وجود مدرسه‌های فوتبال مناسب	۳۰۱	وجود سایت‌های مناسب برای هر باشگاه	۳۰۵
۱۸	وجود اراده کافی از سوی نهادهای ذی ربط	۲۹۶	دارا بودن زمین تمرین مناسب	۳۰۳
۱۹	استفاده از روش‌های جدید برای کشف استعداد	۲۹۶	وجود قوانین لازم در جهت رعایت چارچوب	۳۰۱
۲۰	وجود قوانین لازم در جهت رعایت چارچوب فرهنگی	۲۹۶	وجود مدرسه‌های فوتبال مناسب	۲۹۵

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱

با توجه به جدول (۱۳) عوامل کلیدی مؤثر بر وضعیت آینده سیستم در هر دو تأثیرگذاری مستقیم و غیرمستقیم دقیقاً تکرار شده‌است که این تکرار همراه با جابه‌جایی در رتبه بوده است.

بحث و نتیجه‌گیری

امروزه فوتبال در کشورهای پیشرفته جهان به صورت یک صنعت درآمدزا و مهم شناخته شده‌است که در ابعاد مختلف زندگی افراد رسوخ کرده‌است. باشگاه‌های حرفه‌ای فوتبال در سراسر جهان به عنوان بخشی از صنعت ورزش برای تأمین منابع و هزینه‌های خود از روش‌های مختلفی مانند جذب حامیان مالی، تبلیغ کالاهای تجاری، فروش بازیکن، فروش بلیت، محصولات ورزشی و ارائه خدمات جانبی و غیره استفاده می‌کنند. بر اساس نتایج به دست آمده از مدل آینده پژوهی بین تمام شاخص‌های توسعه ورزش فوتبال رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. این یافته با نتایج تحقیقات ناگی بسکی و همکاران (۲۰۱۵)، زهره وندیان و همکاران (۱۳۹۷) همسو می‌باشد در واقع این تحقیقات به بررسی شاخص‌های فروش بلیت، کسب درآمد لازم از برگزاری مسابقات، دار بودن امکانات پذیرایی مناسب اشاره کرده‌اند. همچنین بردبوری (۲۰۲۰) هم نتایج مشابهی بدست آورده است برای حرکت در جهت تبدیل باشگاه به یک بنگاه اقتصادی باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران می‌بایست توانایی رقابت داشته باشند که این مهم به مدد استفاده از تبلیغات و رسانه‌ای کردن ورزش فوتبال امکان‌پذیر است. بر اساس نتایج تحقیقات رضایی و همکاران (۱۴۰۰) و احمدی و همکاران (۱۴۰۰) که به بررسی درآمدزایی و حمایت رسانه‌ها با استفاده از آینده‌پژوهی پرداخته‌است همسو و هم‌راستا می‌باشد و از سویی دیگر می‌توان گفت نتایج این پژوهش با تحقیقات عبدالملکی (۲۰۱۸) و همسو نمی‌باشد در واقع این تحقیقات به نقش پرنسپل‌ها و مدیران اشاره کرده‌اند که نتایج پژوهش نقش هواداران کم‌رنگ می‌باشد. در همین راستا، هدف پژوهش حاضر، تعیین و شناسایی عوامل و پیشران‌های تأثیرگذار بر آینده شاخص‌های توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان است. برای دستیابی به این هدف در ابتدا پس از مرور جامعی بر ادبیات تحقیق، ۵ بعد، ۱۱ شاخص و ۳۵ مؤلفه به عنوان متغیرهای مؤثر بر وضعیت آینده توسعه شاخص‌های توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان از طریق تکنیک دلفی شناسایی شده‌است در ادامه ۵ دسته از عوامل (عوامل تنظیمی، عوامل دوجبهی، عوامل تأثیرگذار، مستقل، تأثیرپذیر) مورد شناسایی قرار گرفتند و در نهایت از میان ۳۵ عامل، تعداد ۲۰ عامل، به عنوان پیشران‌های اصلی و کلیدی شناسایی شدند. وجود سایت‌های مناسب برای هر باشگاه، نظارت بر عملکرد باشگاه‌ها توسط فدراسیون، وجود بخش ارتباط با رسانه، وجود اراده کافی از سوی نهادهای ذی‌ربط، وجود مدرسه‌های فوتبال مناسب و ارائه قوانین لازم برای برخورد با باشگاه‌های و بازیکنانی و وجود اسپانسرهای متعهد به پرداخت حقوق، کمک به خصوصی‌سازی فوتبال و کاهش نفوذ دولت، وجود قوانین منسجم در مورد حامیان مالی، کسب درآمد لازم از برگزاری مسابقات، بلیت فروشی مناسب، فروش لباس و پرچم باشگاه، کمک به اصل خصوصی‌سازی در فوتبال، وجود کمیته‌های استعدادیابی، استفاده از روش‌های جدید برای کشف استعدادها، فوتبال، وجود قرارداد میان فدراسیون فوتبال و آموزش و پرورش، وجود قوانین لازم در جهت رعایت چارچوب‌های فرهنگی، وجود مسئول خبری در باشگاهها، تعامل مناسب با خبرنگاران و

وجود امکانات مناسب ماهواره‌های برای پوشش مناسب بازی در هر دو حالت تأثیرات مستقیم و تأثیرات غیرمستقیم، دارای بالاترین وزن نسبت به سایر عوامل تأثیرگذار می‌باشند. و این به دلیل بالا بودن اهمیت این عوامل در توسعه شاخص‌های توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان می‌باشد. بنابراین توجه به این عوامل و تأثیرات آن‌ها از سوی مدیران و مسئولین امر می‌تواند شرایط توسعه مطلوب و کارآمد توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان را در آینده فراهم سازد.

References:

- Mahmoudian, Abid, Sadeghi Boroujerdi, Saeed, Naroi, Mohammad, Ebrahim Faqi Mahmoud, Ako. The role of team identity in the attendance intention of football spectators with the mediation of attendance restrictions (case study: Esteghlal Club of Tehran). *Contemporary researches in sports management*, (2021), 11(21), 35-49. (in Persian)
- Torsson, M. "Cyborg athletes – A European history of gender, technology and virtue in sports". Linköping University, Faculty of Arts and Sciences, Student thesis, (2013), 18, 127-133.
- Faulkner, A., & Gabe, J. "Where biomedicalisation and magic meet: Therapeutic innovations of elite sports injury in British professional football and cycling". *Social Science & Medicine*, (2017), 178, 136-143.
- Khalili, Ali Asghar, Safania, Ali Mohammad, Zarei, Ali, Masoumi, Hassan. Performance evaluation framework of Iran professional football league organization: with grounded theory approach. *Contemporary Researches in Sports Management*, (2022), 11(21), 17-33. (in Persian)
- Arefian Shahrabaki, Abolqasem, development of the strategic plan of the Tehran province football board, master's thesis, sports management department, under the guidance of Dr. Farshad Tzaari, Ivan Kay University, Faculty of Management and Accounting. (2016) (in Persian).
- Gholampour, Mohammad, Razavi, Seyyed Mohammad Hossein, Khabeiri, Mohammad, Dosti, Morteza. Factor analysis of the factors affecting management in the success of Iranian football. *Journal of sports management and movement behavior*, (2016), 13(25), pp. 15-26.
- Darvishi, Abulfazl. Designing models of talent search and talent development in Iranian football, doctoral dissertation in the field of sports management, under the guidance of Dr. Morteza Dosti, Faculty of Sports Sciences, Mazandaran University. (2017). (in Persian)
- Huijgen, Barbara CH, Elferink-Gemser, Marije T, Ali, Ajmol, & Visscher, Chris. Soccer skill development in talented players. *International journal of sports medicine*, (2013), 34(08), pp: 720-726.

Perciballi, Sergio, Soccer and Society: A Study of Ethnic Group Adaptation in Society Through the Game of Soccer; Windsor, Ontario, 1972. Electronic Theses and Dissertations, University of Windsor. (2011). PP: 1-241.

Ball, J; Simpson, S; Ardovino, P. "Leadership competencies of university recreational directors in Wisconsin". *Recreational Sports Journal*, (2008). 23: 3-10.

Cayolla, Ricardo, & Loureiro, Sandra Maria Correia. Fans club brand relationship: football passion. *International Journal of Business and Globalisation*. (2014), 10, 12(1), pp: 82-97.

Naderi Nasab, Mehdi; Ehsani, Mohammad; Khabeiri, Mohammad; Amiri, Mojtaba, Determining the appropriate approach to the development of football in the Islamic Republic of Iran and comparing it with the approaches of several selected countries, *Sports Management Journal*, (2011), 3(10). pp. 119-103. (in Persian)

Asl Kuti, Mohammad Baqir, Identifying obstacles to the progress of football in Khuzestan province from the point of view of the sports community. Master's thesis. Shahid Chamran University of Ahvaz, (2013). (in Persian)

Hamidi, Mohsen, Hamidi, Mehrzad, Khabeiri, Mohammad, Sajjadi, Seyed Nasrallah, Hierarchical and cause-and-effect design of the strategy map of the National Football Academy with interpretive structural modeling. *Human resources management in sports*. (2019), 8(1), 217-205. (in Persian)

Nagy-Becsky, Patricia, Tamás Dékán, Reka Szoke, and Zoltán Bács. "The relevance of sports financing." *APSTRACT: Applied Studies in Agribusiness and Commerce* 9, no. 1033-2016-84271 (2015): 19-22.

Dodd, K. D., & Newans, T. J. "Talent identification for soccer: Physiological aspects". *Journal of science and medicine in sport*, (2108), 20(01), 0173-0178.

Bennett, K. J., Vaeyens, R., & Franssen, J. Creating a framework for talent identification and development in emerging football nations. *Science and Medicine in Football*, (2021), 3(0), 36-32.

Yury, z, Ilya, s. "Measuring the efficiency of Russian Football Premier League clubs", *Electronic Journal of Applied Statistical Analysis*; (2017), 10(3), 773-789.

Jardin, M. "Efficiency of French football clubs and its dynamics", *University of Rennes*, (2010). (13):198-28.

Rezaei, Prasto, Pourkiani, Mohammad, Naqshbandi, Seyyed Salahuddin, Baghrian Farahabadi, Mohsen. Prospective research on the development of Iranian women's professional sports based on scenario writing. *Contemporary researches in sports management*. (2021). (in Persian)

Ahmadi, sirus; Aghakhani, Ali; Rezaei, Alireza. Designing a model of football diplomacy and international relations in Iran from the perspective of experts. Contemporary researches in sports management, (2021), 11(22). (in Persian)

Zamiri Kamel, Ali, Bahrami, Shahab, Moradi, Alireza, Naqshbandi, Seyyed Salahuddin, Presenting the tax policy development model in Iran's professional football using the foundation data model. Contemporary researches in sports management. (2021), 11(21), pp. 104-87. (in Persian)

Ali Dost Qahfarkhi, Ebrahim, Asadi, Mehrzad. Designing the competency model of the manager of the club in the Premier Football League of Iran. Contemporary research in sports management, (2021), 11(21), 151-167. (in Persian)

Farvardin, Mohammad Mehdi, Naderian, Masoud, Nik Sarasht, Asghar, Dast Barhaq, Hossein. Presenting the development model of the success of football coaches using foundational data theory (case study: first league football clubs of the country). Contemporary researches in sports management, (2019), 10(19), 111-125. (in Persian)

Majdi, Seyyed Mirshad, Hami, Mohammad, Shujaei, Vahid, Identifying and ranking the success factors of managers of Premier Football League clubs in Iran. Contemporary research in sports management, (2019), 10(19), 83-91. (in Persian)

Zohra Vandian, Karim, Koze Chian, Hashem, Ehsani, Mohammad, Amiri, Mojtabi. Designing and compiling the model of marketing capabilities of Iran's premier football league clubs. Sports management and development, 2017; 7(1): 68-85.

Dosti, Morteza. Identification and ranking of obstacles and development factors of selected football clubs in Mazandaran province. Sports Management and Movement Behavior Research Journal, 2015; 12(23): 219-236. (in Persian)

Bradbury, T., Mitchell, R., & Thorn, K. Moving forward: business model solutions for amateur sport clubs. Managing Sport and Leisure, (2020), 1-17.

Abdolmaleki, H., Mirzazadeh, Z., & Alidoust, E. Identify and prioritise factors affecting sports consumer behaviour in Iran. International Journal of Sport Management and Marketing, 2017, 18, 42.